

Da Vonheim gikk i luften

LITE IGJEN Å REDDE: Sandefjord Brannvesen kunne lite gjøre etter eksplosjonen, uten å slukke der det kom røyk. Flaggstangen ble som vi ser merkelig nok stående.

FOTO: POLITIARKIVET

Hjemmevernsoldater på øvelse sprengte Vonheim i luften i romjula 1951. Tre liv gikk tapt i eksplosjonen.

TEKST: TOR SKAGUN

Ungdomslokalet Vonheim i Kodal som i dag fortsatt samler flest festglade mennesker i vår nære nabokommune har ikke alltid vært i de lokaliteter som ligger der nå. Minst to ganger har ulykkelige omstendigheter gjort at lokalet er blitt borte. Det har medført at lokalbefolkningen har krummet ryggen og gått i gang med et samlet byggeprosjekt. For det å være uten et Vonheim i Kodal ville vært

umulig å godta rett og slett.

Men i julehøytiden for snart 61 år siden, 29. desember 1951, så det virkelig mørkt ut.

Molotov-cocktails

Da var vel 30 hjemmevernsoldater på øvelse da katastrofen plutselig inntraff. Karene hadde vært utenfor lokalene for å prøve såkalte Molotov-cocktails. Et populært nærvåpen under andre verdenskrig. Det var flasker fylt med bensin utstyrt med lunte som ble kastet mot fienden med voldsom effekt. Hjemmevernet instruerte etter krigen alle sine soldater i bruken av dette våpenet, som opprinnelig ble brukt av finnene mot russerne under Vinterkrigen 1939-40. Men disse soldatene fra Kodal, Andebu og Høyjord under ledelse av ingeniør Alfred Trætvik fikk ikke

noen effekt ut av sine cocktails under prøvene utenfor Vonheim, og de ble derfor kommandert inn igjen for å gjenoppta instruksjonene.

I samlet tropp gikk de inn på Vonheim, men bare tre av dem rakk å komme inn da et fryktelig smell flerret luften og sendte lokalet til værs i et inferno av våpen, bygningsdeler og løsøre. Med seg tok eksplosjonen livene til Alfred Trætvik, Hartvik Hogstad og den unge sjåføren Kjell Trevland. Soldatene nærmest dem som var kommet inn, ble truffet av gjenstander som kom ut fra lokalet. Flere ble skadet og sendt til sykehus, men bortsett fra Arne Rismyr og Håkon Stålerød kunne alle sendes hjem igjen samme kveld. Verre var det med vaktmesterparet Haldis og Oddvar Myhres døtre Turid og Vigdis. De oppholdt seg i bygningens vaktmesterbo-

lig. Turid ble fraktet bevisstløs med store skader til sykehuset. Vigdis slapp heldigere fra det med mindre skader. I dag er både Oddvar, Turid og Vigdis fortsatt i stand til å huske tilbake til dramatikken som utspant seg i Kodal i desember 1951.

Store ødeleggelser

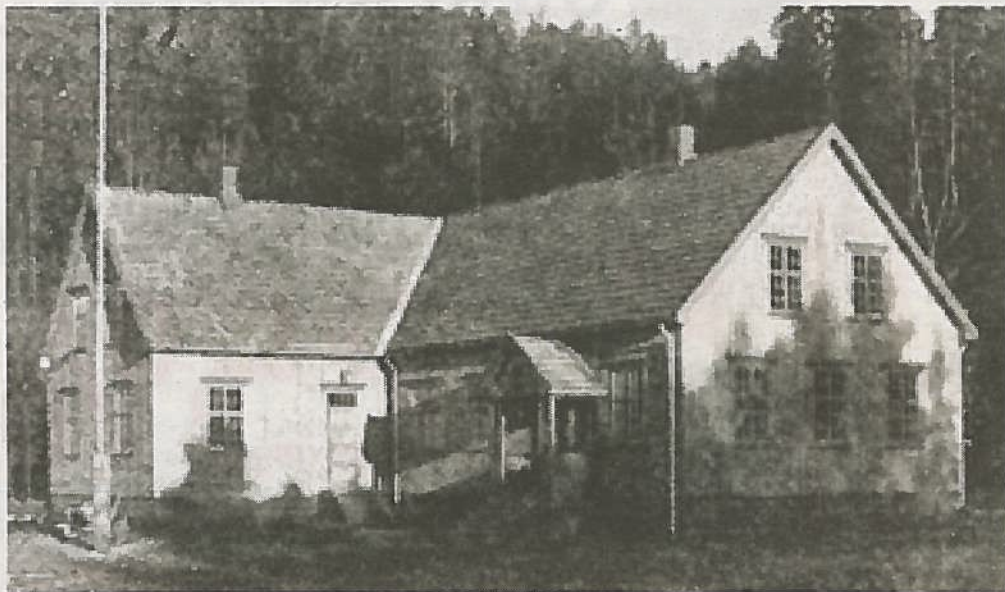
Lokalet Vonheim ble fullstendig ødelagt av eksplosjonen og den etterfølgende brannen. Tre biler som sto parkert på utsiden av lokalet ble totalvrak. Det ble ansett som et under at ikke flere menneskeliv gikk tapt. Hadde hendelsen inntruffet bare tre, fire minutter senere, ville de fleste av de 30 til 35 HV-folkene høyst sannsynlig mistet livet. Det var i alt 30 kilo geomitt i kassen som eksploderte.

FØROGNÅ

SKUELYSTNE: Folk strømmet til for å se restene av Vonheim etter den forferdelige eksplosjonen i desember 1951.

FØR EKSPLOSJONEN: Vonheim slik det så ut før soldater på øvelse sprengte lokalet i lufta.

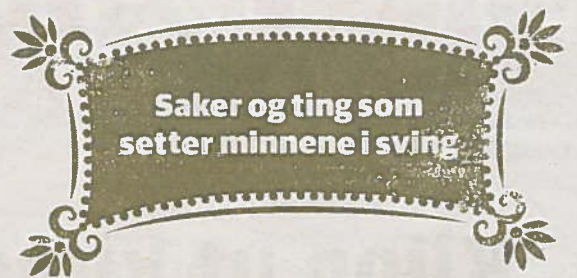
Jernbanen

Sandefjord kom i en helt ny situasjon da jernbanen ble åpnet i 1881. I tillegg til å levere eller hente pakker med diverse innhold, kunne vi spare føtter og hester.

I stedet gikk vi til jernbanestasjonen og løste billett til Hasle, Unneberg, Jåberg eller Råstad eller andre mer fjerntliggende steder. Dette skapte selvsagt meget stor trafikk på og omkring jernbanestasjonen. Bildet viser en vanlig hverdag foran stasjonen rett etter krigen.

I dag er det fortsatt livlig i stasjonsområdet. Det er avskjeder og velkomster med sterkere preg av biler og drosjer til og fra, enn det de gamle bussene "Haukerød Ring" eller "Vera-Tangen" leverte. Jo vi lever nok garantert i en helt annen verden i dag, men om den er så mye bedre, kan sikkert diskuteres. Kanskje finner vi svaret på datamaskinen som en del av oss har anskaffet!

TEKST: TOR SKAGUN
FOTO FØR: JØRGENSEN
FOTO NÅ: BJØRN MARUM OLSEN

Billett fra «Framnæs II»

Framnæsferja var lenge et kjent og kjær innslag i havnebildet i Sandefjord. Det startet med «D/S Huvik» i pinsen 1902. Prisen var 5 øre for de som brukte ferja daglig, og 10 øre for andre. Prisen var den samme til ferjedriften ble nedlagt i 1957. Sannsynligvis var det den eneste ferjetaksten i verden, som ikke ble forhøyet på 55 år. Neste ferje var «D/S Huvik II», som gikk fra 1908 til 1921. Etter dette kom «Framnæs II», som kunne ta 180 passasjerer. Ferja var den gang verdens største elektriske ferje. Denne gikk til 1957, og ble senere hugget opp.

TEKST OG FOTO: SVEIN OLAV LØBERG

Matroskjolen

Etter krigen var matrosdress og matroskjole populære antrekk på den oppvoksende slekt. Norske Marine hadde høy status hos barn og voksne i årene etter krigen.

Selv husker jeg spesielt at lua hadde noen silkeremser som gjerne hang over øynene og kilte ved ørene når det blåste.

Dressen ble brukt år etter år, og ble nok litt høyvanns etter hvert. Bildet viser Berit Bødker i sin matroskjole i 1952.

TEKST: HARALD FEVANG
FOTO: PRIVAT ARKIV

SANDEFJORD LOKALHISTORISKE SENTER

på Pukkestad gård

Har du bidrag til denne siden?

Levér den i avisresepsjonen, mrk. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når, og helst med en beskrivelse. Husk navn og adresse på utlåner. Har du elektronisk stoff, send det til lokalhistorie@sb.no

Sandefjord Lokalhistoriske senters info-gruppe:

Sideansvarlig: Harald Fevang,

Bildeansvarlig: Bjørn Marum Olsen.

Medarbeidere: Sven Erik Lund, Ragnar Iversen, Bjørn Hoelseth, Dag I. Børresen, Gro Midttun, Svein Olav Løberg og Roger Davidsen.

Kontaktperson:

Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154, sv-er-lu@online.no